

ادبیات پارسی خاستگاه "معنا و امید"

دفتر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی فرهنگی وزارت عتف- واحد آموزش، ۱۴۰۵

مقدمه

میراث ادب فارسی ذخیره‌گاه دغدغه‌های انسان ایرانی در کشاکش دشواری‌های قرون است. این طرح پلی است از اینجا و اکنون که در آن قرار داریم، به یک هزاره سنتی غنی که بیم‌ها و امیدها، مسئله‌شناسی‌ها و چاره‌جویی‌ها، و خلاصه تجارب فرزندان و خردمندان این سرزمین را در خود ثبت و ضبط کرده است. در این طرح برآن خواهیم بود تا با نگاهی پرسشگرانه و خلاقانه، به واکاوی متون ماندگار ادب فارسی بپردازیم و به قدر وسع از این سرمایه‌های الهام‌بخش برای ایجاد پویایی در فضای دانشگاهی ره‌توشه برداریم.

پرسش‌های کلیدی و چشم‌اندازها:

- پرسش از ریشه‌های تاریخی مسائل امروز انسان ایرانی؛
- توجه به صلح و دادگری و بن‌مایه‌های نیک‌زیستی در سایه خردورزی؛
- درون‌مایه‌های امیدبخش در روزگار عسرت؛
- بارقه‌های معنویت و ارتباط بین زمین و آسمان، همچون پناهی برای انسان؛
- درس‌هایی از رواداری‌ها و نارواداری‌ها، تلاش برای ترمیم شکاف‌ها در فضای ارتباطی و بهبود همزیستی؛
- اهتمام به "دیگری"؛ از هم‌میهن تا دیگر دوستی فراگیر؛
- آیین‌های معطوف به تاب‌آوری، از سوگ تا جشن و شادی در آینه ادب فارسی.

رویکرد این طرح «آموزشی-ترویجی» است. در این طرح از تجارب استادان و مدرسانی استفاده خواهد شد که در کنار تخصص و سابقه فعالیت آموزشی و پژوهشی مؤثر در ادبیات فارسی، نگاه میان‌رشته‌ای و فرهنگی دارند. مخاطبان طرح، کارشناسان فرهنگی دانشگاه‌ها، دانشجویان و همه فعالان فرهنگی و اجتماعی دانشگاه‌ها، به‌ویژه دبیران انجمن‌های علمی دانشجویی رشته‌های علوم انسانی و دبیران کانون‌های ادبی، هنری و فرهنگی و اجتماعی دانشگاه‌ها هستند.

در این طرح از یک‌سو لایه‌های معرفتی، تاریخی و هویتی متون فاخر ادب فارسی، و از سوی دیگر شیوه طراحی برنامه‌های فرهنگی-هنری در بستر محیط دانشگاهی مورد توجه و تأکید است. بر این اساس، خروجی نهایی دوره علاوه بر ارتقاء آگاهی نظری شرکت‌کنندگان، دستیابی به یک طرح خلاقانه فرهنگی، با قابلیت اجرا در دانشگاه است. شرکت‌کنندگان در پایان دوره خواهند توانست «حداقل یک آفرینش‌گر بزرگ تاریخ ادب ایران» را در یکی از قالب‌های متعارف و خلاقانه (تشکیل حلقه مطالعه، برگزاری نشست و گردهم‌آیی، سفرهای فرهنگی، ...) با توجه به مقتضیات دانشگاه متبوع معرفی کنند.

- به همه شرکت‌کنندگان، در پایان اجرای طرح گواهی شرکت در دوره اهدا خواهد شد.
- به نفرات برتر جایزه‌ای تعلق خواهد گرفت. و از اجرای طرح‌های برتر در دانشگاه‌ها حمایت خواهد شد.

اهداف کلی طرح:

۱. پیوند میان میراث ادب فارسی و مسائل فرهنگی و اجتماعی انسان دانشگاهی امروز ایران؛
۲. تبیین نقش ادبیات فارسی در مواجهه با بحران‌های فردی و اجتماعی و بازآفرینی امید اجتماعی و فرهنگ صلح؛
۳. ارتقای نگاه تحلیلی، انتقادی و کاربردی به سنت، با تأکید بر سنت شعری؛
۴. تمرین طراحی ایده‌های خلاقانه و تبدیل متن ادبی به روایت، برنامه و کنش فرهنگی؛
۵. ایجاد پویایی و نشاط در محیط دانشگاه؛
۶. توانمندسازی فعالان فرهنگی دانشگاه‌ها (کارشناسان و گروه‌های دانشجویی فعال)

مخاطبان مستقیم طرح:

- کارشناسان فرهنگی و اجتماعی دانشگاه‌های کشور
- دبیران انجمن‌های علمی دانشجویی و کانون‌های فرهنگی، ادبی، هنری و اجتماعی
- علاقه‌مندان دانشگاهی با گرایش فرهنگی و علاقه به ادب فارسی

• سرفصل‌ها و تعداد جلسات

ردیف	عنوان آموزشی	سرفصل‌های کلیدی	تعداد جلسات	زمان
۱	تبیین اهداف دوره؛ ضرورت بازگشت به میراث فکری، درک درست موقعیت بحران و امید برای گذار	معرفی کلیات طرح؛ مفهوم بحران در زیست اجتماعی، ادبیات به مثابه میراث فکری و کارکردهای فرهنگی و اجتماعی آن	۱	چهارشنبه (۲۹ مهر) ساعت ۱۰ صبح
۲	فردوسی؛ حکیم توس و مسئله فروپاشی سرزمینی، کوشش برای بازیابی جامعه به سامان در پرتو خرد و داد و دهش	زمانه فردوسی و آشفته‌گی‌های دوران، مسئله‌شناسی مناسبات قدرت و پندهایی برای استقرار صلح در جامعه، احیای ایران به مثابه خانه. خوانش گزیده‌هایی از شاهنامه	۴	آبان - چهارشنبه‌ها ساعت ۱۰ - ۱۱:۳۰
۳	مولوی؛ مسئله معنا، معنایابی و تاب‌آوری در زمانه پراشوب	زندگی و زمانه عارفان بزرگ شاعر (با تأکید بر مولوی)، رجوع به درون برای مسئله‌یابی و رهایی، استفاده خلاقانه از سنت دینی برای معناجویی و تاب‌آوری	۴	آبان - یکشنبه‌ها ساعت ۱۴ - ۱۵:۳۰
۴	خیام؛ خرد زندگی در مواجهه با پرسش‌های وجودی و سویه‌های ناپایدار هستی	مروری بر زندگی فکری حکیم نیشابور، دغدغه‌های وجودی انسان و ژرف‌بینی حکیمانه در اسباب غم و شادی در جهان	۲	آذر - اعلام خواهد شد
۵	سعدی؛ اخلاق اجتماعی، عشق و شور و امید در زمانه بحران	اخلاق اجتماعی در گلستان و بوستان، همدلی و مدارا، بازسازی روابط انسانی، کاربرد آموزه‌های سعدی در زیست اجتماعی	۴	آذر - اعلام خواهد شد
۶	حافظ؛ جامعه‌آگاهی، راهبردهای مشرب رندی در فروبستگی‌های اجتماعی	رهایی از سطحی‌نگری، نقد ظواهر، سلوک درونی و مواجهه فرهنگی با بحران	۳	دی - اعلام خواهد شد

دی - اعلام خواهد شد	۱	کلیات نوشتن طرح اجرایی برنامه‌های ادبی در دانشگاه	ایده‌پردازی و چارچوب کلی تولید طرح دانشگاهی	۷
دی - اعلام خواهد شد	۱	پرسش و پاسخ پایان دوره و دریافت راهنمایی برای تنظیم طرح‌های دانشگاهی	جمع‌بندی نهایی دوره با حضور حضور استادان	۸

ملاحظات اجرایی

○ میدان اجرا:

○ دانشگاه‌های سراسر کشور. این مرحله از طرح ویژه کارشناسان فرهنگی دانشگاه‌ها و دبیران و اعضای فعال گروه‌های مختلف دانشجویی (انجمن علمی، کانون‌ها، فعالان نشریات دانشجویی) است.

○ زمان اجرا:

- نیمسال نخست سال تحصیلی جاری؛ مهر تا دی ۱۴۰۵
- **شیوه اجرا:** مجازی. این مرحله از طرح در بستر فضای مجازی برگزار خواهد شد و ثبت‌نام در سامانه «فراخوان» جهت دریافت گواهی معتبر دانشگاهی الزامی است.
- علاقه‌مندان تا تاریخ ۲۷ مهر می‌توانند برای ثبت‌نام اقدام کنند.

○ محل ثبت نام:

سامانه فراخوان farakhan.dmsrt.ir

- لینک ورود به جلسه برخط: zaya.io/ich3k

- راه ارتباطی با واحد آموزش دفتر سیاست‌گذاری:

○ تلفن: ۸۲۲۳۳۱۵۵

○ زمان تماس: شنبه تا چهارشنبه؛ ساعت ۹ تا ۱۲.